

Tập sưu tầm của em tôi

Nguyễn Thị Hồng Anh
Minneapolis

- Quỳnh Anh, con cho ba biết con biết gì về Saigon

hoặc VN nào?

- Saigon có người kinh tế mới ngủ ngoài đường nè, nhiều xe đạp mà chẳng có xe hôi nè, VN chắc nghèo lắm. Con nhớ đường đi Long Xuyên xáu, xe đò dần muôn bê đầu con và hay hú lầm, có "bác" thiệt bụi nhưng chạy chậm quá.

- Có gì đẹp không?

- Con chẳng thấy gì đẹp cả.

Hoặc:

- Nhà của ai mà bụi thế này ha ba?

- Ua, vậy con cũng không nhớ nhà mình ở Tân Sơn Nhất nữa hay sao?

Dó là vài nét mô tả sự hiếu biết của em tôi về VN. Điều đó đã thúc đẩy ba tôi thiết lập tập sưu tầm này để nó hiếu biết thêm về VN qua hình ảnh lâu sau này còn nhớ đến nguồn gốc mình.

Khỏi đâu là những hình ảnh về phong cảnh và kiến trúc cắt ở trong các tờ quảng cáo thăng cảnh của các công ty du lịch. Ba tôi đã phải cõi gắng giải thích cho nó hiểu tuy các cảnh này không thật sự ở VN nhưng nếu các hãng du lịch kia mà làm ăn ở VN thì hình ảnh họ chụp lên cũng chẳng kém gì. Vì mình không có hình ảnh thật thì phải dùng hình ảnh tương tự, cũng như các loại nước giải khát, hoá học của Mỹ đã thay thế những thứ nước cốt mà nó thường uống vậy. Vì những hình ảnh đó rất đẹp và chấp vá từ nhiều quốc gia nên em tôi vẫn không tin rằng VN có thể đẹp như thế. Nhưng từ từ với những hình ảnh VN cắt từ trong National Geographic ra ba tôi đã chứng minh cho nó thấy và tin rằng VN không xấu xí và nghèo khó như nó hiểu, VN xưa kia là một nơi đáng sống, đáng nhớ và tìm hiểu. Rồi những trò mèo ngạc nhiên, nhưng cái nhìn dã man dưới trước những cảnh la và đẹp, dã chen lấn với những

pha cưới rủ ruối trước các hình ảnh ngày ngô về sinh hoạt và phong tục. Tập sưu tầm ngày càng phong phú thì em tôi lại càng thích thú với bầu trời ngày càng mở rộng. Nó dã manh dan dem tập sưu tầm lên khoe với thây cô và giải thích quê hương VN với bạn bè của nó hoặc ban bè Việt Mỹ của ba tôi khi đến thăm viếng già đình tôi; Ba tôi đã được một cô giáo của nó kê lại cù chi và thái độ kiêu hãnh của nó khi thuyết trình cho ban học về cái trống đồng Đông Sơn. "Ngày nay khó mà làm được cái trống đó và người Việt đã làm nó. Đây là tài liệu chứng minh nền văn hoá cổ của VN với chủ thích thế kỷ III trước Thiên Chúa chứ không phải chỉ mới 200 năm như của Mỹ". Thê là các Mỹ con cưới ôi lên một cách ngạc nhiên thán phục và làm nó sung sướng thêm. Với số hình ảnh đủ loại hiện nay bằng 3-4 cuốn album, tôi nghĩ rằng tập sưu tầm này rất hữu ích tuy rằng hiện tại nó không hiểu biết, nhưng hy vọng sau này nó sẽ hiểu được giá trị của tập này. Đó là niềm hy vọng của ba tôi.

Tuy rằng các hình ảnh cũng đã được phân loại nhưng xét cũng còn lỏn xôn vì khuôn khổ, màu sắc và thời gian sưu tầm. Đại khái các tập này gồm những mục: Phong cảnh, kiến trúc, văn hoá, sinh hoạt, nhân vật, tài nguyên, Hoa trái, thú vật, Đồng bào thiểu số, di tản v.v... Ngoài mục đích sưu tầm tìm hiểu VN ba tôi còn dùng để giảng cho nó nghe và hiểu về địa lý, lịch sử, sự tiến hóa của VN, văn hoá phong tục mà các hình ảnh đã diễn tả được.

Qua kiến trúc ba tôi đã cho nó biết ảnh hưởng của văn hoá kiến trúc Tàu đối với người Việt, hoặc khí hậu nóng bức ở VN đã đưa đến kiến trúc với hành lang và nhiều cây cối xung quanh nhà thay vì thăng tuột như ở Minnesota vì tuyệt lạnh. Nó cũng mê nét kiến trúc chạm trổ với màu sắc sắc so của Chùa chiên lăng tâm môi khi thây nhưng kiến trúc của Nhật Hoa chiêu trên TV đối với nét kiến trúc đồn sô của Mỹ. Nó cũng đã hiểu CS dã biên Saigon "Hòn ngọc Viễn đông" với các cao ốc đồ sộ nguy nga của đại lộ Lê Lợi, Nguyễn Huệ, với Saigon ban đêm màu sắc huy hoàng thành một ô chuột không lô voi nguội và chuột ngày nay

chen chúc và giành nhau sủ sông trên các via hè đại lộ. Tuy nhiên qua một số hình ảnh nó cũng hiêu rằng trước năm 75 một số dân cư đã phải dồn lên thu đô sông chen chúc nhau trên các bãi sinh lầy hoặc rác rến hôi thối ngập lụt ở Chợ lớn hoặc sông trôi nổi trên các ghe thuyền chập hẹp ở bên cầu ông Lãnh hoặc các ông dân nước của Saigon Thủy Cục để dễ dàng muu sinh hơn và tránh bom đạn khung bổ của chiến tranh.

Qua phong cảnh nó đã hiêu nhỏ có sông Cửu Long dài rộng mà miền Nam có nhung cánh đồng phì nhiêu “Cò bay thăng cánh” nên dân cư thịnh vượng, giàu lòng bác ái, đồi chơi voi miên Trung với dãy Trường Sơn sát biển, đồi núi trùng điệp “đất cát và xâu” với nhung mảnh ruộng chó nấm thua đuôi, cộng thêm lụt lội đã tao cho nèp sông nghèo đói, cân cù của người miên Trung. Mỗi khi thấy nhung hình ảnh nào liên quan đến các bài hát, ca dao ba tôi đã giải thích thêm sự liên quan với nhau, nhung còn nhỏ quá nó chưa hiểu hết được, hy vọnglon hon chút nua nó sẽ hiểu và thâm ý hon khi nghe câu hỏi:

“Xu nào vui băng xu Canh Dền

Muôi kêu, sáo thổi, dia lén bánh canh”

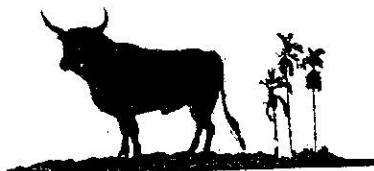
hoặc câu hát tôi chỉ nho mang máng

“Quê tôi nghèo lăm ai oi!

Muà Đông thiếu áo, hạ thời thiếu ăn”

Nó cũng đã sống 2 năm bên bờ rạch ở Long Xuyên nên nho tập suu tâm này nó đã hiêu thêm tiên nhân ta đã đào nhung kinh rạch voi nhiều mục đích : - để thoát thủy gia tăng thêm diện tích cày cấy, để làm phuong tiện giao thông, để lấy đất đắp duong sá, lắp vuơn tuoc và tại sao các làng mạc ở miên nam thường năm dọc theo 2 bên bờ kinh rạch sông ngòi.

Qua văn hóa sinh hoạt nó cũng biết ông đồ voi khăn đóng áo dài đen quên trắng, chân mang giày hở viết các câu đối tết voi nghiên mực và bút lông vào nhung ngày tết; nhung chiếc váy đèn thô dày đã được thay thế bằng nhung

chiếc quần đen tha thuot bóng muot, nhung chiếc áo dài thay đổi kiêu theo thời trang; nhung lê bái cô truyền voi nhang đèn nghi ngút ở đèn chùa, nhung canh sinh hoạt đồng áng về cây cày cúc khô, tất nuoc với gàu dai, gàu sòng hoặc xe dap nuoc; già gạo và dân sàng vật và suốt đêm cùng su vui mừng trước canh được mùa, trúng lúa với nhung bó lúa vàng nắng triu hoặc voi nhung chiếc ghe khám lúa của đồng bằng Cửu Long hoặc nhung đoàn hàng chục chiếc xe bò thô kệch ngày nào kêu cót két chất dày nhung bao lúa của miên Phan Rí, Phan Thiết. Tùy theo địa lý tung vùng canh sinh hoạt cũng khác nhau như ở miên Nam vì ruộng sinh lây nên đồng bào đã đập lúa băng “cô” trong khi miên Trung đập lúa băng bò trên nhung cánh đồng cao lồng gió. Nó cũng hiêu được sự thuận lợi của chuyên cho băng duong thuy, voi một ghe kéo nho kéo ca chục xà lan to lớn ở miên Nam, cùng sự khó khăn vận tải ở miên Trung, voi một xe đò cho dây hàng hóa voi ca nho dùng deo phía sau và ngồi ca trên mui. Ban thân tôi cũng có dịp thấy chiếc xe kéo của thời tu lục vẫn đoàn mà ông nội tôi vận khinh chê nhung ke giàu có truong gia là phan tiền bộ và thái độ khen kiêu của họ ngồi nhìn người kéo xe còng lung chạy lúp xúp. Nhung canh ket xe vào đêm Noel hoặc Tết và xe Honda dày đặc trước Mai Huong đã chứng minh cho nó thấy Saigon cũng nhiều xe hon Mỹ ngày nay “Cũng ngua xe nhú nuoc áo quân nhu nêm” chứ không phải chi toàn xe dap voi chè đồ C.S.

Cô a cũng đã thèm nho rai (kê ca tôi) voi hình ảnh tiêm thịt quay dò giòn của cho cũ, canh ăn pho via hè, nhung gánh trái cây ngọt lim của mảng cầu Cần Gio, mảng cut, mít tò nu Lái Thiêu, Buoi Biên Hoà, nhahn Hué, Sâu rieng Vĩnh Long, chôm chôm Long Khánh v.v... Nó cũng cuội bê bung với hình người đàn bà cuoi dê lộ hàm răng đèn huyền (mà xưa kia khen là đẹp) tay cầm điếu thuốc cầm lê tay kia cầm soi lòi tối rom môi lúa dài gần 3 thước, hoặc canh nhung đưa bé mặt mày lem luoc cuối nhu nắc ne đang dùa nghịch mò hén, bắt ốc đã làm nó nhỏ dến canh già đình chúng tôi 4 năm về trước.

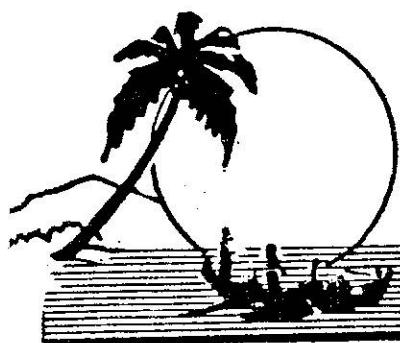
Chúng tôi đã có dịp qua Bắc Vàng Công và cửa sông nhiều lần, chỉ biết sông rộng nước xiết nhung nay với các không anh chúng tôi nhìn thấy nhung chiếc ghe nhỏ như chiếc lá trôi nổi bập bênh trên mặt sông rộng mênh mông, hình dung lại sự nguy hiểm và sự mong manh của chiếc ghe "Taxi" cho chúng tôi ra "cá lớn" của những ngày đi chui hoặc chiếc ghe cho lúa mót trôi thuê của gia đình chúng tôi về giữa đêm khuya mà ôn lạnh.

Hiện tại em tôi chua hiểu được tâm quan trọng của các hình ảnh nói về chuồng trình phát triển sông Cửu Long, kinh tế của nhung rung đùa Bên Tre, Tam Quan, độn điện cao su Long Khánh, cà phê Banmêthuột, nhưng đặc hai san tôm cá Rach Giá, Phan Thiết, nhung khó khăn của cha ông ngày xưa khi thiết lập đường xá và xe lửa qua đèo Hai Vân, Bảo Lộc, Prenn hoặc khai thông nhung kinh rạch chính yếu miền Nam cũng nhu nhung hậu qua tai hai của cuộc nội chiến, sự hãi hùng lo so của nhung gia đình chạy trốn CS 2 lần trong cuộc doi qua các hình ảnh di cư 54 và 75 nhung rồi một ngày nào đó khi truong thành hiếu biệt hon, nhung tâm hình này sẽ giúp nó hiểu nhiều và rõ ràng hon.

Ba me tôi thuong vân nói gia đình chúng tôi không có dịp sống o Cali, Texas noi mà công động nguoi Việt có nhieu hoạt động liên quan đến Văn hóa Việt thì mình lại càng phai tìm cách để tìm hiểu và giu gìn văn hóa Việt Nam. Tập suu tâm này thật huu ích voi toàn thể gia đình tôi, dối voi ba me tôi đó là nhung dịp ôn kê lai cho chúng tôi nghe nhung canh vật xưa, nhung ky niêm cua nhung noi ba me tôi tung sông qua, dối voi chị em chúng tôi nhung dịp di du lịch qua hình ảnh cũng giúp chúng tôi biết thêm, hiểu rõn hon về VN, về các thăng canh thiên nhiên, nhân tạo, nhung canh sinh hoạt vê đồng áng, thường mai của nhieu dia phuong, sự dâu tranh và xây dựng được giao bên cạnh sự tàn phá của chiến tranh, sự nam tiến để mở rộng quốc gia của tiên nhân.

Ba mẹ chúng tôi đã căn cứ theo các hình ảnh kê lai nhung thăng canh, sinh hoạt cua nhung nơi mà ba me tôi đã có dip sống và thăm viêng, đặc biệt là cố đô Huế và Dalat. Do đó chúng tôi đã viêng Huế qua hình ảnh.

Đứng trên cầu Trường Tiền "sáu vảy mười hai nhịp" (nay đã mang thuong tích cua Tết Mậu Thân) một ngày lồng gió du khách nào cũng muốn dừng lại vài phút ngắm nhìn các nù sinh Đông Khánh áo trắng, sú phạm kiêu mâu áo xanh e lệ di bộ qua cầu, một tay vua cầm sách vo vú khép nếp năm chắt 2 tà áo, một tay lo giu chiếc nón bài tho trắng muốt hoặc cuoi nói tiú tít trên nhung chiếc xe dap dê lô nhung chiếc mông tròn voi tà áo sau duoc ghin chắt vào soi dây cao su trên pooc-ba-ga hoặc nhìn ngẩn nhung chiếc dò nho, mong manh bập bênh trên giòng sông trong vắt và phảng lăng cua Hương Giang mà không khó nho dên thú vui ca kỹ cua nhung đêm khuya thanh vắng xa xưa. Kia là cho Đông Ba dô sô tràn ngập ke bán nguoi buôn, nguoi trên bo ke dưới sông và kia là An Cuu "năm duc mùa trong" mà nhạc sĩ Nguyễn Hữu Thiết đã hát l giòng sông hai màu, voi cô lái dò mạnh mai dêu dăn nhíu mái chèo đua, khách sang sông. Nhìn vê phía thuong lu ta thấy Phú Văn Lâu voi ngon co cao voi lồng gió, né mà xua kia các thí sinh hồi hộp chờ đón loa báo tin ban vàng hay là nói các quân sĩ cho nghe lệnh truyền cua nh vua. Tiếp tục đèn gân ta sẽ thấy hào sâu, nay thiêu tu b dây bèo và sen, bao bọc quanh một bức thành cao dô s thiệp lập từ doi Gia Long voi của Ngo Môn noi mà ngà xưa chỉ có các duc vua moi duoc qua, ngày nay đã đón kín và cũng đang duoc cô găng trùng tu. Vào sâu hon n là nội thành voi các cung viện ngang dọc nay đã mất h cả nét nguy nga dep dẽ và dê lô dây ve tang thuong. Từ vây ta cũng vẫn còn thấy chiếc ngai vàng son son thép và nghinh ngang giuà phòng cũng chẳng có gì đặc biệt là nhung qua các sách báo sao ta thấy nó oai nghiêm qu Lòng vòng đi qua các sân, các hành lang ta thấy nhung v báu nhu Cuu dinh, các tượng quân sĩ băng đá v.v... rồi Tịnh Tâm, noi nghỉ mát cua Hoàng gia, nay đầy bèo dai.

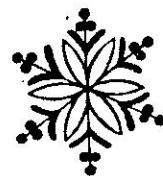

Chúng tôi lân luân viếng và nghe kê sú tích chùa Thiên Mụ linh thiêng, Lăng Minh Mạng âm u, lăng Tú Đức đẹp đẽ và nhiều bao vật, lăng Thiệu Tri nhỏ và đơn sơ, lăng Khai Định dung hoà kim cô, đền Nam Giao, núi Ngũ Bình tuy không thấy hình nhưng cũng được kề qua. Mẹ tôi cũng không quên nhắc đến những tô bún bò Huế đậm ớt cay rát cô, bánh khoái Thương Tú, cỗm Âm Phu và cỗm hến Dò Côn.

Trên đây là cuộc du lịch qua ký ức của ba mẹ tôi và qua các hình ảnh suy nghĩ không được hấp dẫn như chính mình được tai nghe mắt thấy nhưng có còn hồn không như cảnh Phi Thoản ăn tiệc TV vậy. Ngoài ra nói về vẻ đẹp và cung điện của cố đô Huế số lược và có thể sai lầm như trên thì có thể làm các dân Huế nỗi giận dữ, nhưng đó là sự hiếu biết của tôi người chưa từng đến Huế bao giờ nên mong được quý vị hỉ xa cho.

Còn về Đà Lạt sương mù, chúng tôi cũng không quên chuyên về quê ngoại cuối cùng, sau 75 mà suýt nữa thì hai chị em đã lọt xuống đèo Bao Lộc vì xe bể bánh: Đà Lạt với đèo cao, gió mát cảnh đẹp thơ mộng, hoa nở bốn mùa xứng đáng là một trung tâm du lịch nghỉ mát của VN; nói mà ngày xưa ba mẹ tôi quá quen thuộc, nên xem thường vẻ đẹp của nó, ngày nay sông ở cái xứ mà tuyệt giá hét nứa nấm cây cối cũng vôi vã chạy đua theo nhịp sống, người mới khen Đà Lạt là đẹp và tiếc re. Còn đâu nữa những giò dài ngôi dưới cum thông dội cù nghe tiếng reo khi vi vu, khi réo rắt theo luồng gió, nhìn nhà Thuy ta hoặc các hàng cây thông thon thăng ngâm mình trong bóng nước Hồ Xuân Hương và thả hồn thanh thoát theo các giác mõ tiên. Mẹ tôi đã kẽ lại ngay sau yuron nhà là dội Da Thiên ít nguo i biết đến nhưng nêu đứng trên đỉnh dội ta có thể có một cái nhìn gân khắc hết các cỏ sô đẹp, quan trọng của Dalat trùng điệp chen chúc nhau. Ngay dưới chân dội 3 ấp: Nghê Tinh, Hà Đông, Da Thiên nổi tiếng với những vườn rau cai, rồi Đại Học Đà Lạt xưa kia là trường Thiếu sinh quân của Pháp, dội Cù, Giáo Hoàng Chung Viện, trường Bùi

Thi Xuân, nhà giây thép gió (đài vô tuyến), trường Chiến Tranh Chính Tri. Xa hơn nữa là trường Võ Bị Quốc Gia với các chàng thanh niên oai hùng trong bộ võ phục, lò nguyên tử lúc tròn tria trên cánh đồng trọc, rồi tháp Yersin ngát nghêu đậm thăng lên nền trời xanh, khách sạn Lâm Viên trang trọng ân hiền sau nhưng răng thông già, rồi nhà thỏ con gà với tiếng chuông ngân vang khắp thành phố. Xa tít trên cao là dinh Bao Đại, với viên Pasteur. Nếu đã moi mắt, nhìn gần lại ta sẽ thấy nhà thương Tây, nhà thương ta, dội bà xó và Couvent với thác Cam Ly róc rách dưới chân dội và so hàng với Lăng ông Nguyễn Hữu Hào cha của Nam Phường hoàng hậu. Không hiểu Đà Lạt xứ của tình yêu với hồ Than Thở, rừng Ái Ân, thung lũng tình yêu, thác Cam Ly, thác Prenn, Gouah đã thu hút bao nhiêu là du khách và đã để lại trong ký ức họ biết bao nhiêu hình ảnh đẹp cũng như kỷ niệm khó quên nay đã ra sao trong bàn tay thô kệch của bon CS.

Nói đến Đà Lạt cũng phải nhắc đến thác Pongour hùng vĩ, đập Đa Nhim, bát ngát, đập suối vàng thơ mộng, núi Bà cao ngất mà vì lý do an ninh ít ai dám hoặc được phép đến thăm. Đà Lạt là trung tâm văn hóa với các trường nổi tiếng như Adran, Grand và Petit Lycée Yersin, Couvent des oiseaux, Trần Hưng Dao, Bùi thi Xuân, Bô Đề, với trường Chiến Tranh Chính Tri, Võ bị Quốc Gia, Đại học Dalat. Đà Lạt còn nổi tiếng với các biệt thự kiểu Pháp muôn hình vạn dạng ân hiền sau các hàng thông hoặc Mimosa thơm ngát, khi oai hùng sừng sững trong những vườn hoa đua nở, quanh năm, các cây hoa anh đào hồng phớt của mùa Giáng Sinh với các thiếu nữ duyên dáng với đôi má hồng và dội môi thăm, với ngôi chó 3 tầng lâu, với dội du các loại bông, mận Trai Hâm, chuối La Ba, bồ Bao Lộc, dâu Hà Đông, với nhà ga xe lửa đẹp nhất VN. Đà Lạt còn một sự thích thú nữa là được sóng vai tay cầm tay dao quanh khu Hoà Bình hay trên những quãng đường vắng vào những buổi chiều nhat nắng với gió heo may, trời càng lạnh ta lại càng cảm thấy âm áp!!!

